

El Front National

Entre la normalització democràtica
i la força anti-sistema

Jean-Yves Camus

Des de la seua fundació el 5 d'octubre de 1972, el Front National es va situar en la perspectiva d'arribar al poder per mitjans democràtics. Des de llavors, com a partit legal, s'ha presentat a totes les eleccions nacionals i locals. Als anys 80 apareix ja com a tercera força política francesa rere la dreta liberal/conservadora (la UMP) i el Partit Socialista, tot aconseguint entre 4 i 5 milions de sufragis. Aquest èxit electoral fou en si mateix un esdeveniment, perquè l'extrema dreta francesa, tret del breu esclat *poujadista* de 1956-58, era una família ideològica marginal, reduïda a l'ostracisme pel seu arrencament amb el feixisme i el nacional-socialisme, i pel caire antirepublicà del règim de Vichy. A més de la influència electoral, el Front National assolí des del 1984 una posició molt destacada en el debat públic pel caràcter radical de les seues propostes en el terreny de la identitat nacional, la im-

migració i la seguretat. Va prendre llavors una posició antitètica en relació amb la praxis de govern tant de la dreta com de l'esquerra que s'alternaven al poder des del 1981. Fou l'única força que s'oposà a l'exaltació del pluralisme cultural, a la primacia de l'economia en el marc de la globalització liberal, a la integració europea, a l'abolició de la pena de mort. Va substituir en aquesta època, en l'exercici de la funció tribunicia, un Partit Comunista en declivi, i comptà en aquesta comesa amb les aptituds personals de Jean-Marie Le Pen, orador i tribú reexit.

Tractarem de mostrar ací de quina manera el Front National, procedent sens dubte de la matriu històrica i ideològica de l'extrema dreta francesa, ha esdevingut el model de la tercera onada de partits nacional-populistes xenòfobs a Europa. Veurem després com va ensopegar, en la temptativa d'accedir al poder, amb el «cordó sanitari» dels partits democràtics, i també com va reeixir, contra tot pronòstic, a superar en 2010-2011 l'etapa de la successió del seu dirigent històric, tot encetant una dinàmica de normalització que l'ha situat en condicions de disputar el predomini de la UMP, el partit del president Sarkozy, de cara a les eleccions presidencials de 2012 i més enllà.

Jean-Yves Camus, politòleg, assagista, investigador associat a l'Institut de recherches internationales et stratégiques (IRIS) de París, ha publicat entre altres *Les droites nationales et radicales en France* (1992, amb René Monzat), *Le Front national, histoire et analyse* (1996), *L'extrême droite aujourd'hui* (1997), *Les extrémismes en Europe* (ed., 1998), *Extrémismes en France : faut-il en avoir peur?* (2006).

L'ESPILL

EL FN, DE LA FUNDACIÓ
A LA PROJECCIÓ POLÍTICA:
UNA FILIACIÓ DIRECTA
AMB L'EXTREMA DRETA
HISTÒRICA¹

El FN fou fundat originàriament pels dirigents del moviment neofeixista Ordre Nouveau (ON), que volien comptar amb una instància de replegament si de cas l'organització, que practicava la violència política tant com els seus adversaris *gauchistes*, era dissolta pel govern. L'ON era un petit partit d'un miler d'activistes, si fa no fa, que s'havia presentat a diverses eleccions sense superar mai el 2% dels vots. Fou efectivament declarat fora de la llei en juny de 1973. Le Pen fou nomenat president del FN perquè els dirigents d'Ordre Nouveau consideraven que era la personalitat més coneguda del camp nacionalista, tot i que no n'era l'ideòleg i arrossegava pocs militants. Els veritables dirigents del FN eren l'antic membre de la Milícia de Vichy François Brigneau, l'antic *francista* Pierre Bousquet i els membres del seu grup, anomenat *Militant*, i sobretot el negacionista François Duprat.² Ben aviat, la dissolució d'ON permeté Le Pen d'imposar-se al capdavant del FN. Els antics militants d'ON fundaren l'octubre de 1974 una formació rival que existirà fins el 1982-83: el Parti des Forces Nouvelles (PFN), aliat de Fuerza Nueva durant un temps. El desacord és personal, generacional (els quadres del PFN tenen entre 20 i 30 anys, els del FN sovint més del doble), tàctic més que ideològic: el PFN vol esdevenir aliat de la dreta governant, mentre que el FN adopta d'entrada una posició «antisistema». No hi havia gran diferència quant a radicalisme: si Ordre Nouveau havia llançat el 1973 l'eslògan «ja

n'hi ha prou d'immigració salvatge», el FN feia servir el 1978 aquest altre: «un milió d'aturats és un milió d'immigrants que sobren». El seu equip dirigent resulta de la fusió de diferents generacions d'activistes de l'extrema dreta, de les Lligues dels anys 30 als col·laboracionistes de Pétain, del *poujadisme* a l'OAS (Organisation Armée Secrète, pro Algèria francesa). Si el secretari administratiu del FN entre 1973 i 1978 és Victor Barthélémy, septuagenari supervivent del partit de Jacques Doriot, el seu successor, de 30 anys, és Alain Renault, mà dreta de Duprat als Groupes nationalistes-révolutionnaires, pròxims al neonazisme. Al PFN, l'antic cap de les joventuts del partit col·laboracionista de Marcel Déat, Roland Gaucher, s'integra, a l'edat de 60 anys, a la direcció, el nucli de la qual el formen estudiants del Groupe Union Défense, que vol ser l'equivalent de la joventut italiana feixista del MSI.

La filiació extremista, palesada pel carés radical, i àdhuc neonazi, de nombrosos candidats del partit a les eleccions legislatives de 1978 i 1981, evoluciona naturalment a mesura que arriba al FN una generació d'afiliats que no han viscut ja el tríptic fundador Lligues-Col·laboracionisme-Guerres colonials. Tanmateix, s'atenueja d'ençà que l'arribada al poder de la coalició socialista-comunista en maig de 1981 deixa entreveure un espai polític per al FN. Jean-Pierre Stirnois, secretari general entre 1981 i 1988, és l'home que transforma el partit en una organització estructurada i professional i sobretot qui conjumina puresa ideològica i pragmatisme polític. El 1983, l'acord que va signar amb la dreta conservadora local per a les eleccions municipals a Dreux permeté l'elecció de candidats del Front com a tinentes d'alcal-

L'ESPILL

de, per primera vegada des de 1944. L'any següent, l'entrada de 10 diputats del FN al Parlament Europeu, seguida el 1985 per la de 35 diputats a l'Assemblea Nacional elegida pel sistema proporcional, alguns dels quals eren trànsfuges de la dreta, certificava l'ascensió del FN a la categoria de partit polític important, que superava per primera vegada la barrera del 10%.

UN PARTIT EMBLEMÀTIC DE LA TERCERA ONADA DE MOVIMENTS D'EXTREMA DRETA EUROPEUS

La «tercera onada» dels partits nacional-pulistes xenòfobs³ s'inicia, segons la majoria dels politòlegs, al començament dels anys 80 i es perllonga com a mínim fins a final dels anys 90, i en són exponents principals el FN francès, l'FPÖ austríac i el Vlaams Blok flamenc. En el cas particular del Front National, aquesta onada s'estén sens dubte fins el 21 d'abril de 2002, quan Jean-Marie Le Pen, amb un 16,86% dels sufragis, és segon en la primera volta de les eleccions presidencials, un punt culminant de l'èxit electoral del moviment fins aleshores. Des d'aquest moment el Front National ocupa un lloc especial en el panorama de l'extrema dreta europea almenys per dues raons. La primera és que pren la iniciativa d'aplegar els partits afins en una estructura supranacional, al si del Grup de dretes europees al Parlament Europeu (entre 1984 i 1989) i en el marc més ampli d'Euronat (1989) i posteriorment de l'Aliança europea de moviments nacionals (2009),⁴ sota la direcció de Bruno Gollnisch. La segona és que Jean-Marie Le Pen ha estat, pel caire primerenc i l'abast del seu èxit i per la

capacitat de construir un moviment sòlid i de polaritzar el debat públic a l'entorn de les propostes del seu partit, un exemple que moltes formacions d'arreu han tractat d'imitar, i fins i tot de copiar (cas del Front National belga). El carisma personal, l'eloqüència com a polemista i orador de Le Pen, però també l'èxit en l'empresa difícil d'aplegar duradorament els diferents components ideològics de l'extrema dreta, d'altra banda, deixen clares les raons del fracàs de l'extrema dreta a la Bèlgica francòfona i a Espanya, sobretot. Sense un dirigent carismàtic, l'explotació del potencial electoral es desinfla ràpidament.⁵ Sense un projecte modern capaç de fer servir amb eficàcia els vectors de la comunicació de masses (televisió, Internet), l'extrema dreta —i Espanya en seria un exemple— es veu reduïda a fer política testimonial i resta confinada al seu «bunker» ideològic i social. Finalment, el FN esdevingué en aquesta fase de la «tercera onada» la formació far de l'extrema dreta europea, de la mateixa manera que n'havia estat el MSI als anys 60-70, amb la diferència que la formació italiana penetrà força en el camp cultural, que ha estat poc explotat pel seu homòleg francès.

Així doncs, l'èxit principal del FN fou en aquest període l'elaboració d'una mena de programari ideològic fidel als fonaments del nacionalisme francès i alhora prou connectat amb els problemes polítics, econòmics i socials del moment per fidelitzar un electorat interclassista, decebut ensem per l'esquerra (comunista o socialdemòcrata) i per una dreta que s'allunya progressivament dels ideals gaullistes. ¿Quins són els punts principals del seu programa i quina la sociologia electoral de la formació lepenista, especialment en comparació amb les altres formacions d'extrema dreta

d'Europa occidental? Al programa polític hi ha uns quants principis que no han canviat mai. El principal hi és l'oposició completa a qualsevol forma d'immigració, sobretot extraeuropea, i l'exigència d'una «inversió dels fluxos migratoris», és a dir, el retorn d'immigrants als seus països d'origen. L'especificitat francesa en aquest terreny és que la xenofòbia del FN s'adreça particularment als originaris de l'Àfrica del nord i de l'Àfrica negra, antany possessions franceses, la principal de les quals, Algèria, es va perdre en 1962 després d'una guerra que forçà la repatriació a la metròpoli d'un milió de francesos algerians. La «preferència nacional», derivació jurídica de l'oposició a la immigració, és la proposta del FN que donaria als francesos l'exclusivitat per gaudir de l'ocupació, les ajudes socials i els habitatges de promoció pública, i que no faria en teoria distinció entre estrangers europeus i no europeus. Aquesta proposta, contrària a la Constitució francesa, és una mena de «línia vermella» que separa encara la fracció més conservadora de la dreta al poder (el corrent Dreta Popular de la UMP) de l'extrema dreta. Un altre punt del programa que singularitza el FN és l'exigència de sortida immediata de l'euro i de la Unió Europea, el retorn al proteccionisme econòmic i al franc com a moneda nacional. La fórmula Europa de les Nacions, acceptada per l'FPÖ i els Vlaams Blok, li sembla que dona encara massa poder a les instàncies supranacionals. En matèria econòmica, el FN ha conegut diverses fases. La primera, de 1981 a 1995, és la de l'ultraliberalisme reaganista-thatcherià, amb propostes com la supressió de l'impost sobre la renda, la voluntat d'acabar amb els drets laborals i les conquestes socials dels assalariats, l'apologia de l'esforç i la iniciativa individual enfront de qualsevol

forma de «col·lectivisme» o de tutela per l'Estat benefactor. La segona fase comença amb les grans vagues de desembre de 1995, que mobilitzen tant el sector públic com el privat contra la política d'austeritat del primer ministre Alain Juppé, que ajorna l'edat legal de jubilació i retalla les prestacions de la Seguretat Social. El «tombant social» del FN es fa palès en aquesta declaració del seu número dos, Bruno Mégret, el 13 de febrer de 1996: «Ens trobem en una situació prerrevolucionària (perquè hi ha) una ruptura entre el poble i les elits institucionals, especialment la classe política. El moviment social de la tardor n'ha estat l'expressió manifesta». I hi afegeix: «En realitat, ha estat el món del treball en el seu conjunt que s'ha manifestat per expressar el seu malestar davant la desestabilització de la nostra economia, com a efecte de la globalització i de Maastricht. No és cap casualitat que les més grans manifestacions hagen expressat el no a Maastricht».⁶ Aquest canvi de concepció té una explicació simple: l'evolució de l'estructura sociològica de l'electorat del FN. Norma Mayer situa en aquesta època el pas d'un «vot de petits burgesos frustrats» en 1988 a «l'auge de l'obrerisme lepenista» en 1995.⁷ El FN esdevé el primer partit entre els obrers (30%) i els aturats (25%) i encarna ara «la França de base» que no es reconeix ni en la dreta ni en l'esquerra. En canvi, el seu electorat anterior eren votants de dreta radicalitzats, de classe mitjana i benestants. La dimensió protestatària del FN es fa palesa: no ha participat mai del poder i es pot presentar com una alternativa creïble als partits de l'alternança democràtica i sobretot atraure els decebuts de l'esquerra governant que va fer, a partir de 1983, una conversió definitiva als valors del mercat i del realisme polític. Tanmateix, és insufi-

cient de considerar el vot al FN només com a protesta: cap partit no reté del 10 al 15% de l'electorat durant gairebé 30 anys sense una mínima identificació amb les seues tesis. En efecte, el vot al FN és també el vot de l'etnocentrisme, de la visió autoritària de la societat, que és un component de la cultura obrera, del pessimisme cultural que arriba a l'obsessió per la decadència en l'univers en canvi permanent de la globalització. El debat tan durador entre vot de protesta i

vot d'identificació podria concloure amb la constatació que s'hi conjunquen ambdues dimensions.

UNA EXPANSIÓ LIMITADA PEL «CORDÓ SANITARI»

La progressió electoral del Front Nacional es manifesta clarament en el quadre adjunt:

Any	Eleccions	Vots	%	Escons
1973	Legislatives	122.000	1,33	0
1974	Presidencials	190.921	0,75	—
1978	Legislatives		0,33	0
1981	Legislatives	90.392	0,18	0
1984	Europees	2.210.299	10,95	10
1986	Legislatives	2.703.442	9,65	35
1988	Presidencials	4.376.742	14,38	—
1988	Legislatives	2.359.280	9,66	1
1989	Europees	2.129.668	11,73	10
1993	Legislatives	3.152.543	12,42	1
1994	Europees	2.050.086	10,52	11
1995	Presidencials	4.571.138	15,00	—
1997	Legislatives	3.785.383	14,94	1
1999	Europees	1.005.225	5,69	5
2002	Presidencials	1a volta: 4.804.713 2a volta: 5.525.032	1a volta: 16,86 2a volta: 17,79	—
2002	Legislatives	2.862.960	11,34	0
2004	Europees	1.684.868	9,8	7
2004	Regionals	1a volta: 3.564.059 2a volta: 3.199.392	1a volta: 14,70 2a volta: 15,10*	156
2007	Presidencials	3.834.530	10,44	—
2007	Legislatives	1.116.005	4,29	0
2009	Europees	1.091.681	6,34	3
2010	Regionals	1a volta: 2.223.800 2a volta: 1.943.307	1a volta: 11,42 2a volta: 17,81*	118

Cal completar aquestes dades amb els resultats de les eleccions cantonals de març de 2011 en les quals el FN, per bé que n'obtingué més que dos escons com a efecte del sistema d'escrutini majoritari a dues voltes, aconseguí el 15 % dels vots i, sobretot, disputà la segona volta en 394 cantons, derrotant sovint el candidat de la UMP i batent-se amb el candidat de l'esquerra, generalment socialista. L'anàlisi dels resultats electorals del FN des de 1983-84 permet establir algunes constants. La primera és que el vot al FN, tret del 2007, quan Nicolas Sarkozy arrossegà des de la primera volta el 25% dels votants lepenistes de 2002, és més alt en les presidencials, que són les més personalitzades i s'adapten millor a la dimensió protestatària del partit i a la seua forta identificació amb un president que ha estat sempre el mateix entre 1972 i gener de 2011. El resultat del FN és també millor si el sistema emprat és el proporcional (legislatives de 1986, europees i regionals). En les eleccions locals (sobretot les municipals, els resultats de les quals no es poden extrapolar a escala nacional), el FN pateix pel fet de ser una formació en la qual la proporció entre militants (42.000 en 1998; uns 30.000 en 2011) i electors és baixa, i en la qual, a més, l'activitat de les federacions departamentals i de les seccions locals és força dispar. En 2008 tenia presència en 85 ciutats de més de 10.000 habitants, la qual cosa representa una baixada del 63% en el nombre de candidatures en relació amb 2001.

Més enllà del sistema d'escrutini, el FN ensopega amb un obstacle molt gros a l'hora de participar al poder: tots els partits practiquen, com a Bèlgica, una política de «cordó sanitari» envers ell, que consisteix a refusar qualsevol acord de govern, qualsevol unió electoral, qualsevol retirada de

candidatures amb ell o en favor seu. Les poques excepcions que s'hi han donat a escala regional (en cinc regions els presidents de dreta signaren en 1998 un acord de majoria per governar els consells regionals) foren desautoritzades per les direccions dels partits de dreta afectats, en particular pel president Jacques Chirac, fortament hostil al FN, i aquestes aliances duraren setmanes. Els acords municipals han conegut el mateix destí. La qüestió és més complexa quan es tracta de saber què hauria de fer la dreta en cas de la segona volta d'unes eleccions en què s'hi enfronten un candidat del FN i un d'un partit de govern. Una possibilitat és que els partits en qüestió, principalment la UMP, el Partit Socialista i el MODEM (centrista), apliquen el que s'anomena la tàctica del «front republicà», que consisteix a cridar a votar pel candidat adversari del FN, siga qui siga. La direcció actual de la UMP s'hi oposa perquè tem que això pot enfortir el vot al FN contra els partits «del sistema» i proposa l'estratègia «ni FN ni front republicà», promoguda pel president Sarkozy. Tanmateix, a títol personal membres del govern com Valérie Pécresse i Nathalie Kosciusko-Morizet⁸ són favorables a barrar-li el pas al FN, posició en la qual coincideixen el MODEM (François Bayrou), el Nouveau Centre (Hervé Morin) i el Parti Radical (Jean-Louis Borloo) i fins i tot, en les cantonals de 2011, el primer ministre François Fillon. Així doncs, la posició que s'hauria de mantenir envers el FN divideix la majoria presidencial, mentre que el Partit Socialista ha mantingut sempre la retirada sistemàtica en favor del candidat «republicà» millor situat. Resta per veure com es comporten realment els votants. En les cantonals de 2011, en cas de duel FN-esquerra a la segona volta, el FN hi guanyava

un 10,6% de mitjana. En els duels amb la dreta hi ha guanyat també un 10,5% de mitjana entre una volta i l'altra. Aquestes xifres demostren una dinàmica nova del vot del FN, que podria posar en qüestió el front republicà. En efecte, sembla que el FN pren entre les dues voltes vots tant de la dreta com de l'esquerra, i que ha deixat de ser tabú per als electors. La normalització del vot al FN és encara més sorprenent si es té en compte que ha fracassat en la gestió dels municipis que havia guanyat en 1995: Vitrolles, Toulon, Marignane, Orange. En els primers dos casos fou la seua incompetència allò que n'allunyà els electors. En el segon, l'alcalde del FN s'arreglerà amb la dissidència de Bruno Mégret, origen en 1999 del Mouvement National Républicain (MNR), que esdevingué un grup marginal i perdé després les eleccions. El cas d'Orange és més interessant, perquè l'alcalde Jacques Bompard, partidari d'accedir al poder pel biaix del «frontisme municipal», amb la qual cosa mai no hi ha estat d'acord Jean-Marie Le Pen, ha estat reelegit una i altra vegada amb percentatges de vot creixents, per bé que ja no porta l'etiqueta del FN i que la seua gestió municipal, tot i que autoritària i clarament de dreta, no ha fet de la ciutat un laboratori de la ideologia d'extrema dreta. En canvi, Marine Le Pen, candidata diverses vegades a la ciutat obrera de Hénin-Beaumont, al nord de França, no ha arribat a superar el límit del 50% dels vots, tot i que el 2009 en va obtenir el 47,62%.

UN LIDERATGE CARISMÀTIC I UNA SUCCESSION REEIXIDA

Un dels trets més notables del FN és d'haver construït el seu esclat electoral i mediàtic a

L'ESPILL

partir de la personalitat d'un home que l'ha dirigit al llarg de 38 anys i d'haver reeixit a organitzar, malgrat això, la seua successió d'una manera que fa perdurar el moviment. La personalitat de Le Pen és un actiu indubtable del moviment. D'entrada, perquè aquest home, nascut el 1928, que fou el diputat més jove de França en 1956, voluntari a les guerres d'Indoxina i Algèria on va servir amb els paracaigudistes, però d'altra banda advocat de professió i dotat d'una gran cultura clàssica, és un personatge amb el qual poden identificar-se molts francesos, fins i tot en la truculència i les sortides de to. A més perquè va imposar al si del seu partit un tipus de direcció certament autocràtica, però que ha reeixit a controlar les malalties infantils de l'extrema dreta, la tendència a l'escissió i les guerres d'egos entre els caps de petits grups. Al forçar a abandonar el FN o marginar determinats dirigents que havien accedit a càrrecs importants i havien caigut en la temptació de fer-li ombra o de discutir-li l'estratègia, ha evitat que el FN recaigués en la categoria de grupuscle. Quan el 1988 li mostrà a Bruno Mégret la porta d'eixida, va deixar clar que el FN s'arriscava a ser pacient i no havia de ser un aliat de la dreta a qualsevol preu. Aquesta opció comportà la sortida de nombrosos dirigents i càrrecs electes valuosos, fins al punt que el FN no ha recuperat encara el potencial militant que posseïa abans de l'escissió. Es pot pensar, tanmateix, que està en procés de recuperar el terreny perdut, amb l'augment de militants registrat després de les eleccions regionals de 2010 i l'accés a la direcció del partit, en gener de 2011, de l'equip encapçalat per Marine Le Pen.

S'ha escrit a bastament sobre el caràcter «clànic» de la gestió del FN i l'elecció de la filla del fundador (nascuda el 1968) a

la presidència del partit en el Congrés de Tours de gener de 2011 ha estat sovint interpretada com una forma de nepotisme. Aquesta interpretació és molt discutible, per diverses raons. La primera és que, certament, Jean-Marie Le Pen ha manifestat preferència per la filla, però també és veritat que va fer que posés a prova les seues capacitats, en nomenar-la en 2002 portaveu del FN davant els mitjans de comunicació. Hi ha hagut molts anys de construcció d'imatge, d'etapes successives en l'ascens al si del partit, una feina d'implantació local a Hénin-Beaumont, la constitució al voltant del seu company Louis Aliot, amb Steeve Brois, Bruno Bilde, Nicolas Bay, Marie-Christine Arnautu, d'un equip de direcció rejuenit (tret de la darrera, tots tenen entre 35 i 45 anys).⁹

A més es va fer una campanya interna per la successió de Jean-Marie Le Pen, oberta oficialment en setembre de 2010, en el curs de la qual Marine Le Pen i el seu rival Bruno Gollnisch feien encontres amb els afiliats, exposaven la seua visió del partit als mitjans de comunicació i reconeixien públicament l'existència de comitès de suport. Aquest procés culminà, per primera vegada des del 1972, en una elecció pels delegats al congrés, que donaren un 67,35% a Marine Le Pen i un 32,34% al seu opositor, els partidaris del qual ocuparen al voltant del 40% dels seients tant del comitè central com de la comissió política. Només la instància suprema, la comissió executiva, formada per 8 membres, restava homogeniament «marinista». D'altra banda, Jean-Marie Le Pen, nomenat president d'honor i que continua sent diputat europeu, conseller regional i membre de la comissió política amb veu però sense vot, ha manifestat sovint diver-

gències amb la seua filla, particularment davant l'opció d'aquesta d'apartar diversos seguidors de Bruno Gollnisch, acusats de simpaties neonazis.¹⁰ Fou endebades que Jean-Marie Le Pen la convidés a reconsiderar aquesta decisió.

La successió del pare per la filla en la presidència del FN s'ha fet, per consegüent, sense gaires problemes. Bruno Gollnisch no ha organitzat cap escissió i els pocs abandonaments individuals per raons ideològiques no han menat a la fundació d'un moviment que pugua competir seriosament amb el FN. El principal d'aquests grups, el Parti de la France, encapçalat per Carl Lang, qui anuncià el 13 de setembre de 2001 la seua candidatura a la presidència de la República, representa a tot estirar un 2% dels vots i té poques possibilitats d'aconseguir els 500 avals de càrrecs electes locals que són indispensables per concórrer a les presidencials.

EL FRONT NATIONAL, SERÀ UN RIVAL DE LA DRETA GOVERNAMENTAL EN 2012?

A sis mesos de les eleccions presidencials, Marine Le Pen obtindria, segons les enquestes, entre el 12 i el 20% dels vots. El seu capital electoral es mou constantment en aquesta banda, que tanmateix no li permetria disputar la segona volta. En efecte, un sondeig de l'Institut CSA del 20 de setembre dona al o la candidata socialista un 27-28% i al president Sarkozy entre el 24 i el 26%, mentre que a la candidata del Front National se li atorga un 20%. Com més s'apropa la campanya, per tant, més es perfila un duel clàssic entre la dreta i

L'ESPILL

l'esquerra a la segona volta. De tota manera, no es pot excloure que Marine Le Pen pugui aprofitar la crisi de l'euro i les acusacions de corrupció llançades contra els dirigents de la UMP per recuperar distàncies tot capitalitzant alhora l'oposició a Europa i la posició «antisistema» del seu partit. L'essencial per a ella es juga, sens dubte, entre el resultat de les presidencials (22 abril i 8 maig) i les legislatives del 10 i el 17 de juny. Hi ha dues hipòtesis. La primera és la reelecció de Sarkozy, que llavors podria comptar amb unes legislatives favorables a la UMP i l'elecció de diputats amplificaria la victòria a les presidencials, la qual cosa permetria una concordança de majories, que els francesos prefereixen a una cohabitació. Llavors la UMP no tindria cap necessitat d'aliances amb el FN. En canvi, si la UMP perd les eleccions presidencials, l'aposta de Marine Le Pen és que la base militant dels càrrecs electes del partit presidencial pressionarien llavors la direcció nacional en favor de la retirada a favor del candidat millor situat en la segona volta, per tal de limitar la desfeta a les legislatives, i posteriorment a les municipals de 2014. L'escenari d'un esfondrament de la UMP, ja afeblida ara per la pèrdua de la majoria al Senat el 25 de setembre, és la hipòtesi favorita del Front National, i no es pot excloure. La UMP, en canvi, continua pensant que una «dretanització» del discurs governamental d'ací a abril de 2012 podria impedir la fugida d'electors cap al FN. Tot mirant d'evitar que una candidatura centrista pugui fer malbé els seus resultats entre l'electorat moderat, el president Sarkozy ha permès que la tendència «Dreta popular» del seu partit accepti adhesions directes i que presente (el 27 de setembre) un programa de 12 punts que

mira d'incidir en els temes de seguretat, identitaris i populistes típics del FN, amb eco especialment en les capes populars. El problema principal d'aquesta campanya electoral és que la UMP ha d'aplegar rere el seu candidat un espectre ideològic molt ampli, i fins i tot posicions inconciliables.

CONCLUSIÓ

El Front National és un exemple únic a Europa de partit grupuscular d'extrema dreta que ha arribat a esdevenir la tercera força política d'un dels països més importants de la Unió Europea. El seu èxit electoral es deu, més enllà de la personalitat excepcional del seu fundador, a la intel·ligència que el partit ha desplegat per aconseguir la gradual rehabilitació intel·lectual dels grans temes de la dreta plebiscitària, enriquits amb les teories etno-diferencialistes de la Nova Dreta dels anys 1970-1980. La difusió d'aquestes idees portes enfora del gueto polític en què se situava l'extrema dreta d'ençà de 1945 ha estat possible gràcies a un canvi generacional al capdavant del FN, però també en raó del desplaçament cap a la dreta, constatable arreu d'Europa, del centre de gravetat del discurs polític, en particular sobre les qüestions de la identitat nacional i per tant del muticulturalisme i de la immigració. L'abast i la durada de la crisi econòmica aporta credibilitat al FN, tot i que no n'és el factor desencadenant, i a més cal dir que aquest partit no es juga tot el seu futur en 2012. Convé recordar, en efecte, que Marine Le Pen només tindrà 49 anys en les eleccions presidencials de 2017 i 54 en 2022. Quan Nicolas Sarkozy fou elegit en 2007 tenia poc més de 52

anys i fou considerat un cap d'Estat jove. Marine Le Pen, que recull a hores d'ara un 18% dels vots en el grup d'edat de 18 a 24 anys, pot ben bé projectar cap al futur la seua acció i esperar una nova configuració de les dretes franceses. En aquest cas el FN encarnaria, en el lloc d'un gaullisme ja mort, la tradició plebiscitària o bonapartista que René Rémond descrivia com una de les «tres dretes» existents com a conseqüència de la Revolució Francesa, al costat de les tradicions legitimista i orleanista.¹¹ □

Traducció de Jaume Soler

1. Sobre aquest període es pot consultar el meu article «Origine et formation du Front National», dins Norma Mayer, Pascal Perrineau (eds.), *Le Front National à découvert*, París, Presses de Sciences Po, 1989 (2a ed. revisada, 1996), pp. 17-36.
2. Sobre Ordre Nouveau, vegeu Duprat, «El nacimiento de Ordre Nouveau», *Revista de Historia del Fascismo*, 3, març 2011. La revista d'Ernesto Milà publica regularment articles sobre història de l'extrema dreta francesa i tradueix també regularment textos de Duprat.
3. L'expressió és de Klaus von Beyme, en *Right Wing Extremism in Western Europe*, Frank Cass Publisher, 1988.
4. La primera comptava com a soci espanyol el partit Democràcia Nacional; la segona el Movimiento Social Republicano (MSR). El Front National ha mantingut també lligams amb Alianza para la Unidad Nacional (AUN).
5. Tanmateix, el FN belga havia aconseguit en 1995 dos diputats nacionals i vuit diputats regionals, però una trentena d'escissions l'han anat soccavant entre la seua fundació en 1995 i l'actualitat, i ha desaparegut de l'escena política.
6. Declaracions al diari *Le Monde*.
7. N. Mayer, *Ces français qui votent Le Pen*, Flammarion, 1999.
8. Autora en 2011 de *Le Front Antinational*, Éditions du Moment.
9. Sobre les «xarxes» de Marine Le Pen al si del FN, vegeu Abel Mestre i Caroline Monnot, *Le Système Le Pen. Enquête sur les réseaux du Front national*, Éditions Denoël, 2011.
10. Alexandre Gabriac, conseller regional de Rhône-Alpes i militant del moviment neofeixista Œuvre française apareix fent la salutació nazi en una fotografia amb motiu d'una concentració organitzada a Espanya en 2008. La fotografia aparegué al web <<http://www.infonacional.org>>.
11. René Rémond, *Les Droites aujourd'hui*, Louis Audibert, 2005.